

JAN KŘIPAČ / 28. 2. 2020

Distribucí archivních filmů podporujeme celou českou kinematografii. Rozhovor s Tomášem Žůrkem

Mezi alternativní distribuční nabídku patří vedle současné nekomerční produkce také archivní české filmy. Jednotlivé tituly zpřístupňuje veřejnosti ze své rozsáhlé sbírky Národní filmový archiv. Mnohé z nich jsou distribuovány také v zahraničí. O distribuci archivních filmů jsme hovořili s vedoucím obchodního oddělení NFA Tomášem Žůrkem.

Národní filmový archiv je paměťovou institucí, která filmy nejen uchovává a pečuje o ně, ale také je zpřístupňuje veřejnosti. Značná část sbírky se promítá přímo v kinech. O které filmy se jedná?

Jde o české filmy natočené od počátku kinematografie do roku 1991, kdy skončil státní monopol na filmovou výrobu. NFA uděluje tzv. souhlas s užitím u filmů vyrobených do roku 1964 a filmy vyrobené mezi lety 1965–1991 jsou ve správě Státního fondu kinematografie, ale NFA s nimi na základě podlicenční smlouvy obchoduje.

Jsou v tom zahrnuty kromě hraných filmů také filmy animované a dokumentární?

Ano. U animovaných filmů například vytváříme ucelená pásma, která nabízíme kinům k projekci. Dokumentárních filmů je celkově méně a poptávají je spíše tvůrci nových dokumentů, kteří pracují s archivním materiálem, nebo kurátoři výstav.

Na jakých nosičích jsou archivní filmy do kin distribuovány?

Až do nástupu masivní digitalizace kin, která proběhla po roce 2009, byla primárním distribučním nosičem 35mm filmová kopie. Digitalizace ale přinesla nové formáty a

primárním formátem pro kinodistribuci se stalo DCP. NFA proto archivní české filmy systematicky digitalizuje a distribuuje je právě zejména na DCP nebo na nosičích typu Blu-ray či MP4. Přesto stále existují kina, která 35mm kopie poptávají. Dokonce jejich počet v poslední době narůstá. Myslím si, že to je celosvětový trend. Velké festivaly typu Cannes, Benátky nebo Berlinale zavedly speciální sekce zaměřené na uvádění klasických digitálně restaurovaných filmů v obnovené premiéře. Před dvěma lety byla například v Cannes uvedena nová 70mm kopie filmu *2001: Vesmírná odysea* (r. Stanley Kubrick, 1968), vyrobená z originálního negativu. V minulosti by se jednalo o standardní záležitost a obyčejnou projekci, která byla ovšem tentokrát spojena s obrovskou marketingovou kampaní, která z ní udělala událost. Kopie pak objela celou Evropu a vyprodávala jedno kino za druhým. A tento trend se dostává i k nám. Z projekce původní filmové kopie lze dnes udělat eventovou záležitost a přilákat do kina další diváky.

Nabídka archivních filmů, které je možné promítat, je tedy velmi široká. Dáváte kinařům nějaká vodítka, aby se v ní zorientovali, zaměřili se na určité části nebo tematické okruhy?

Samozřejmě se snažíme s naší sbírkou pracovat. Jednou s linií, na kterou se zaměřujeme, jsou digitálně restaurované filmy. Ty jsou potom v obnovené premiéře aktivně nasazovány do distribuce. Kromě toho vytváříme ucelené tematické cykly, které nabízíme do kin. V roce 2018 jsme například distribuovali cyklus *Filmové osmičky*, který vznikl u příležitosti kulatých historických výročí. Dalšími okruhy jsou *Česká komedie*, *Druhá světová válka ve filmu*, *Kriminální filmy* ad.

Je možné promítat archivní filmy i mimo kino – v klubech, galeriích nebo na zcela netypických místech, které ale umožňují jinou diváckou zkušenost, a tím dodávají filmu „nový život“?

Určitě. Právě proto nabízíme vedle DCP také MP4 nebo Blu-ray nosiče, které jsou určeny pro kategorii E-cinema, což jsou nejrůznější kulturní prostory nabízející alternativní divácký zážitek. A nárůst těchto projekcí je v posledních letech rovněž výrazný. Nejedná se jen o kinokavárny a kluby, ale také o menší letní kina, která jsou dnes hodně populární.

Které české filmy vycházejí na DVD či Blu-ray? Existují zde nějaké ediční řady?

NFA poskytl podlicenci na filmy vyrobené do roku 1964 společnosti Filmexport, která je od devadesátých let vydávala na VHS a později na DVD nosičích. Filmy vyrobené po roce 1964 vydává na základě analogické podlicence společnost Bohemia Motion Pictures. Kromě toho NFA založil vlastní kritickou edici zaměřenou na digitálně restaurované filmy. Její součástí jsou odborné studie, rozhovory, bonusové materiály či podtitulky v cizích jazycích.

Dostanou se české archivní filmy taky do online distribuce?

Řada českých VOD platforem jsou našimi lokálními partnery. Takže diváci mohou naše filmy vidět například na Voyo, O2 či My Prime společnosti Vodafone. Zároveň spolupracujeme se společností Bontonfilm, která má smlouvy s velkými globálními platformami jako iTunes, Google Play či Amazon. A přes ni se naše filmy dostaly loni na podzim taky na Netflix. Zvláštní režim má uvádění na DAFilms, kde se snažíme filmy nějakým způsobem kontextualizovat skrze další přidané materiály. Takže je to takové promítnutí DVD či Blu-ray edice do online prostředí. A úplně zdarma jsou některé filmy dostupné na Youtube kanále Česká filmová klasika.

Důležitým distribučním kanálem pro archivní filmy ale zůstává zřejmě i dnes televize...

Minimálně z finančního hlediska, protože příjmy z prodeje televizních práv činí asi osmdesát procent z celkového ročního objemu finančních prostředků. V současnosti se hodí řešit, jestli online distribuce konkuruje televizi, ale z ekonomického hlediska je to spíš tak, že VOD platformy suplují upadající Blu-ray a DVD trh.

NFA se v posledních letech daří pravidelně uvádět filmy na velkých „áčkových“ festivalech – v Benátkách, Cannes, Berlíně. Jaký to má důsledek pro obchodování s filmy a následnou zahraniční distribuci?

Je to pozitivní trend. Můžu uvést jeden příklad: V roce 2016 jsme digitálně restaurovali *Ikarie XB 1* (r. Jindřich Polák, 1963), kterou se nám podařilo dostat na festival v Cannes. A díky tomu se relativně neznámý film (pomineme-li skalní fanoušky sci-fi) dostal k širokému publiku. Prodali jsme ho do Francie, Španělska, Velké Británie, Kanady, USA a Japonska. A digitální restaurování, které stojí kolem milionu korun, se nám tím pádem zaplatilo. A kromě toho objela *Ikarie* po Cannes dalších asi

dvacet festivalů. Je to přesně o tom, že když prodáme nějaký film zahraničnímu partnerovi a ta distribuce zafunguje, tak pak s ním řešíme, jaké další filmy by od nás mohl koupit. Obecně to podporuje českou kinematografii se všemi důsledky. Dalším příkladem může být spolupráce se společností Janus Films, která vydává filmy pod značkou The Criterion Collection a se kterou jsme uzavřeli smlouvu na distribuci třiceti českých filmů v Americe během deseti let. A na podzim jsme k ní podepsali dodatek týkající se balíčku filmů Věry Chytilové. Takže tímto způsobem se vzájemná spolupráce s distributory rozvíjí a propaguje se tím česká kinematografie v zahraničí.

Dostávají se české filmy i na menší festivaly?

Ano a těch festivalů je velké množství. Každý měsíc je nějaký český film uveden na zahraničním festivalu. Největší zájem je o pochopitelně o československou novou vlnu, ke které se kromě jejího historického významu přidávají i aktuální konotace. Příkladem může být zase Věra Chytilová. Hnutí #MeToo – ať už na ně máme jakýkoliv názor – obecně vzbudilo zájem o ženského režiséra, a tím pádem festivaly žádají i filmy Chytilové.

Obchoduje NFA také na zahraničních filmových trzích?

Pravidelně se účastníme hlavních filmových trhů v Berlíně, Cannes a Lyonu, přičemž každý z nich má pro nás svůj význam. Canneský Marché du Film je zaměřen především na francouzský trh, zatímco v Berlíně na European Film Market komunikujeme s našimi německými a dalšími partnery. V Lyonu zase panuje až téměř rodinná atmosféra, ve které se všichni přirozeně a nenuceně setkáváme. Na festivalech a trzích to obecně funguje tak, že jednak rozvíjíme spolupráci se stávajícími partnery a jednak se skrze obnovené premiéry snažíme oslovovat nové zákazníky, kteří naše filmy zase můžou posunout někam dál.

Jakým způsobem probíhá spolupráce s partnerskými filmovými archivy?

Tím, že je NFA členem Mezinárodní federace filmových archivů (FIAF), tak má k zahraničním archivům, muzeím a cinematékám blízko. Díky našim kontaktům a dobrým vztahům probíhají přehlídky českých filmů v zahraničí poměrně často. Můžu zmínit například úspěšnou retrospektivu *Ecstasy and Irony: Czech Cinema 1927–1943*, která se konala v roce 2017 v Muzeu moderního umění v New Yorku. Na jaře nás zase čeká

velká přehlídka československého animovaného filmu v Rakouském filmovém muzeu. Kromě toho se samozřejmě koná bezpočet individuálních projekcí po celém světě.

Jaké jsou další aktuální projekty NFA distribuce?

V lednu jsme vydali na DVD a Blu-ray kritickou edici prvních českých filmů, které natočil Jan Kříženecký. Zároveň jsme do kin uvedli digitálně restaurovanou verzi *Extase* (r. Gustav Machatý, 1933), která byla oceněna na loňském festivalu v Benátkách jako nejlepší restaurovaný film. V únoru proběhla na Berlinale premiéra restaurované verze *Daleké cesty* (r. Alfréd Radok, 1948). Snímek vstoupil do české kinodistribuce tento týden.